

DECKI V PARIZU, ki so od ameriškega Rdečega križa dobili nova obuvala. Rekli so, da tako dobrih čevljev niso še nikoli videli in da se jih zdi kar škoda obutti.

Kupčevanje med veliko četvorico na račum principov

Dvojna mera za "atlantski čarter". — Državni tajnik Byrnes najboljši prijatelj italijanskih ambicij. — Jugoslovani odločno za svoje pravice

Najbolj smešno je, kadar se predstavniki velike četvorice še sklicujejo na atlantski čarter. Posebno, kadar ga naglaša naš državni tajnik.

Dva protivna si stališča

Na konferenci v Parizu je bil Byrnes vodja boja proti jugoslovanskim zahtevi po Trstu in jugoslovenskem primorju, ki ga je Italija dobila v nagrado v prejšnji vojni zato, ker se je izvernila svojima zaveznicama.

Toda kar je za Byrnesa značilno je to, da je v imenu atlantskega čarterja zahteval Trst zaledjem za Italijo, češ mi ne smemo dovoliti, da bi prišlo 600.000 Italijanov pod tujo (jugoslovensko) vlado. Nedovolno ve, da na Primorskem, s Trstom vred, ki je bilo pod Italijo, ni 600.000 Italijanov. A vzlje temu se dela, kot da so vsi ondotni prebivalci Italijani.

Privatni interesi imajo prste zraven

Avtstrijski (nemški) krogi namigujejo, da se hoče nemški del Avstrije Italiji znova podariti zaradi investicij, ki jih imajo tam ameriški finančniki. Ko je Italija dobila tisti del Tirolske v dar, je začela s pomočjo ameriškega kapitala graditi elektrarne na vodni pogon in jih res razvila toliko, da oskrbujejo Italiji največ električne sile. Vrh tega se gre tudi zaradi strategičnih mej. Po razpadu Avstro-Ogrske jih je dobila Italija in v Rimu pravijo, da so jim potrebne tudi po sedanji vojni, kajti kdo ve, morda se Nemčija spet opomore s kakim Hitlerjem in začne znova rogoviliti.

Atlantski čarter naj torej drži le kar se Trsta tiče, ne pa za jugoslovensko Primorje in tisti del Avstrije, ki je bil dan Italiji, ne za Saar, in ne za neštete druge kraje, ki se v svojih aperilih za osvoboditev sklicujejo na obetanja v atlantskem čarterju, toda vpijejo na gluhu ušes.

Slepomišenje s principi

Sklicevanje našega državnega tajnika na principe je torej le slepiло. Da, po prejšnji vojni jih je Woodrow Wilson res zagovarjal, sedaj pa ni v naši vladni nikogar, ki bi prevzel njegovo vlogo.

V tem listu smo takoj, ko je bil Mussolini odstavljen, izrekli sum, da ker so tisto potezo izpolovali ameriški diplomati, oči-

VLADARJI "PO MILOSTI BOŽJI" SEDAJ PO SVETU NAJBOLJ "NEZAŽELJENI"

Cim je v minuli vojni ukorakala v Rim zavezniška (angleška in ameriška armada), je italijansko ljudstvo zahtevalo, da mora tudi kralj za Mussolinijem, ker sta delala ves čas fašistične vlade roka v roki. Zavezniška vojaška vlada pa je odločila, da je treba najprvo osvoboditi vso Italijo in potem še naj ljudstvo odloči kakšen sistem vlade si želi.

Bilo je očitno, da anglo-ameriška reakcija, ki je tesno povezana z Vatikanom, deluje za rešitev monarhizma v Italiji. Ampak ako je bil Mussolini vojni zločinec, je prav tako tudi Viktor Emanuel, ki mu je pomagal v vlado in mu potem služil za vladarski okrasek in za vladni pečat.

Ko je bila tudi severna Italija osvobojena, je ljudstvo tudi v nji zahtevalo, da mora i savojska dinastija plačati kazen za svoje zločine.

Ampak Italija je popolnoma odvisna od angloskega sveta in tako je bil monarhizem v nji negovan in jačan najbolj od tistih dveh sil, ki se ponašata z najpopolnejšo demokracijo na svetu. Ko pa je "njegovo veličanstvo", pritlikavi kraljček Emanuel uvedel, da ga ljudstvo vzlič vsemu ne mara, je 8. maja krono odložil in odšel v Egipt. Kralj je postal njegov sin Umberto, ki je med ljudstvom diskreditiran kakor njegov oče. Socialisti v Italiji pravijo Umberto "majski kralj". Nameč, da bo kralj samo v maju. Kajti 2. junija se vrše v Italiji volitve o vprašanju, ali naj bo v bodoče monarhija ali republika. Vse levičarske stranke so za republiko. In tudi liberalne ter napredne katoliške skupine. Ne gre jim v glavo, čemu so ameriški in angleški oficirji tako potegujejo za ohromelo italijansko aristokracijo, ki je kriva fašizmu in njegovih posledic.

Ista zapadna demokracija si prizadeva ohraniti monarhizem tudi na Japonskem. Hirohito ni samo cesar ampak "božanstvo" ob enem. General MacArthur je odredil, da naj s komedijo "božanstva" odneha in postane le posveten vladar. Zahteve, da se tudi Hirohita vpiše med vojne zločince, pa so bile zavrnene.

V Grčiji je ljudstvo takoj po izgonu nemške armade zahtevalo, da kralj Jurij ne sme več priti nazaj. Tedanji angleški premier Churchill je odredil drugače. Naj se s tem počaka, je reklo, in poslal v Grčijo svojo armado, ki je v nji napravila "mir in red" monarhizmu v prid. Septembra bodo v Grčiji volili, ali naj se kralj vrne ali ne, in volitve bo vodila nova vlada, ki je monarhistična. Ako bi ne bilo te intervencije, bi se Grčiji ne ponujal nihče več za kralja.

V Jugoslaviji so z monarhizmom hitro opravili. V Bolgariji in v Albaniji ga je konec. In bilo bi ga tudi že v Rumuniji, če bi ne imel tolikšne vnanje zaščite.

Na Bavarskem so se naciji pod pokroviteljstvom hierarhije organizirali za obnovitev monarhije in zslago za to početje se pripisuje ameriški vojaški vlad. Tudi v Španiji so bili narejeni poskusi, da se Franca nadomesti s kraljem.

Sistema kronanih glav je vzlič temu konec. A treba je odpraviti tudi finančne dinastije, ako hočemo, da postane svet res demokratičen.

PRIREDBA SANSOVIH PODRUŽNIC V CHICAGU BILA VELIK USPEH

Kadar se v Chicagu na ne posebno dobro obiskani slovenski pripadki nabere okrog dva tisoč dolarjev, se o njih lahko reče, da je gmotno prvorstno uspela.

To velja posebno za prireditev, ki so jo podala čikaške podružnice SANSA v nedeljo 12. maja v dvorani SNPJ.

(Konec na 5. strani.)

Iz boja proti UMWA bi se lahko kaj naučili

V minulih par tednih je bilo v meščanskem tisku in v radiu silovito vpitja radi krize, ki jo je povzročilo pomanjkanje premoga. Glavna tarča napadov je bil predsednik premogarjev (U. M. W. A.) John L. Lewis. Ker je bila to prva daljša stavka premogarjev, ki je bila splošna, tega kuriva mnogokrat res začelo zmanjkovati, toda vzle temu se toliko, da bi deželi grozil polom v obratih. A hujškanja proti stavki in uniji pa je bilo toliko, da se je javnost res zmedila v njemu.

Iz te kampanje proti premogarjem in njihni uniji se bi organizirano delavstvo lahko veliko naučilo. N. pr., da je radio in tisk, z redkimi izjemami last in pod kontrolo industrialnih in fi-

nančnih princov, ki so sovražniki organiziranega delavstva. Komentari v radiu, ki jih "sponsoričajo" (po našem, plačujejo) velike korporacije, so klicali na premogarje in na J. L. Lewis, ogenj in zvezlo ter pozivali kongres, naj nemudoma kaj stori proti diktaturi predsednika UMWA. In res, milijone ljudi se je vjelo tej propagandi. Posebno še, ker so jih marsikje vsled "pomanjkanja premoga" zaprli skozi par dni kinoteatre, električni napisi so moralni ugasniti, v pivnicah so svečni, mnogo vlakov je bilo ukinjenih itd. Vse to je pomnilo zmanjšanje udobja za ljudi, pa so zato še toliko bolj prisluhnili tistim, ki so pisali in govorili proti zločestosti rebelnosti premogarjev in Lewisa. Nikoli

Unija je v tem sporu zahtevala izboljšanja varnostnih naprav, boljše sanitarne razmere, nekaj povisoka mezde in pa ustavnovitev takozvanega podpornega ali blaginjskega sklada, v katerega naj bi prispevale premogarjevne družbe določen znesek od

pa niso taki ljudje pomislili, čemu je sploh stavka nastala? So pač odvisni od "duševne" hrane, ki jim jo nudi kapitalistični tisk in radio.

Kaj pa povprečen Američan ve, kaj je garanje v rovih? Tu pa tam čita o eksploziji v njih — ako sploh čita take stvari. Pozna "slumse" v mestih, a obarakah, v kakršnih so moralni živeti premogarji — in marsikje še žive v njih, to je takozvani publiko španska vas.

Unija je v tem sporu zahtevala izboljšanja varnostnih naprav, boljše sanitarne razmere, nekaj povisoka mezde in pa ustavnovitev takozvanega podpornega ali blaginjskega sklada, v katerega naj bi prispevale premogarjevne družbe določen znesek od

Vodstvo AFL se z usodo delavcev zelo nevarno igra

Dne 1. maja so dnevniki objavili klic eksekutivne AFL na industrialce v južnih državah v skupen nastop proti "rdečkarškem" CIO.

Unije CIO so namreč povziale veliko kampanjo za organiziranje delavcev na jugu, kjer so najbolj izkoriscani, najnižje plačani in politično najbolj brezpravni.

Ekssekutiva AFL se je zbral, da bi utrgli biti CIO v tej kampanji uspešen pa je sklenila iti v tekmo z njim. Toda bo je zcela ne samo skrajno umazano, ampak na delavstvu poguben magnat. Kadar kliče južnjaškim magnatom, naj ti pomagajo v boju proti "komunističnemu" CIO, je to toliko, kot bi jim rekeli: "Ako nočete, da bi šli vaši delavci v CIO, ki je prekučuška unija, dajte jih rajše nam, v AFL, kajti mi vam nismo nevarni!"

Apel na južnjaške industrialce sta izdala Wm. Green in Geo. Meany, ki je tajnik-blagajnik AFL. To početje je bilo izvršeno ob priliki zborovanja organizatorjev AFL v Ashville, N. C.

Seveda so časopisi v južnih državah, ki so posebno reaktivni, bogatašev, Greenove in Meaneyeve izjave uporabili ter jih oglašali s kričenjimi naslovi, toda ne zato, da bi delavce vabil v AFL ampak za napade na CIO. Tako sta Green in Meany uspela ne v prid svojih unij, ampak v korist industrialcev, katerim je vsaka unija zoprena, če je ne morejo oni kontrolirati.

Van Bittner, ki je na jugu glavni organizator unij CIO, se s svojimi delavci trudi pobijati propagando trgovske komore, kateri je AFL tako nesmiseln v zlobno prilila olja na ogenj. Bittner dokazuje, da unije CIO ni so komunistične in da delujejo edino v korist delavcev na strokovnem polju. Toda že s to obrambo je organizatorjem CIO delovanje med tako nevednim ljudstvom, kakor je v južnih državah, zelo otežko. Te zaprte ne bi bilo treba, ako bi se voditelji AFL rajše zanimali za združenje unij v enotno zvezodo namesto da bljujejo skupno z industrijalci sovraštvu na CIO.

Van Bittner, ki je na jugu glavni organizator unij CIO, se s svojimi delavci trudi pobijati propagando trgovske komore, kateri je AFL tako nesmiseln v zlobno prilila olja na ogenj. Bittner dokazuje, da unije CIO ni so komunistične in da delujejo edino v korist delavcev na strokovnem polju. Toda že s to obrambo je organizatorjem CIO delovanje med tako nevednim ljudstvom, kakor je v južnih državah, zelo otežko. Te zaprte ne bi bilo treba, ako bi se voditelji AFL rajše zanimali za združenje unij v enotno zvezodo namesto da bljujejo skupno z industrijalci sovraštvu na CIO.

KONFERENCA PROSVETNE MATICE BO 2. JUNIJA V MIWAKEEJU

Vsa društva in druge organizacije, ki pripadajo k krajevni organizaciji Prosvetne matice (v severnem Illinoisu in Wisconsinu), so dobole v začetku maja od tajnika Antona Gardna pismeno vabilo, da naj pošljejo zastopnike na konferenco, ki se bo vrnila v Milwaukeej v nedeljo 2. junija. Prične se ob 10. dopoldne. Vrnila se bo v bivši Strošarjevi, sedaj Reberniški dvorani.

Ker bo ta konferenca tako važna, je potrebno, da se je udeleži čimveč zastopnikov raznih društev, in naravno, dobradošli so tudi drugi rojaki.

Prečitajte v tej številki kaj naučili iz boja proti UMWA. Toda že s to obrambo je organizatorjem CIO delovanje med tako nevednim ljudstvom, kakor je v južnih državah, zelo otežko. Te zaprte ne bi bilo treba, ako bi se voditelji AFL rajše zanimali za združenje unij v enotno zvezodo namesto da bljujejo skupno z industrijalci sovraštvu na CIO.

V tej številki je obnovil svojo kolono Joško Oven,

ki je bil z družino nekaj tednov na "počitniškem" potovanju po naši sosedni republike Mehiki.

Anton Shular opisuje na svoj zabavni način stanovanjsko krizo, Katka Zupančič pa važnost premočarja, ki se jo spozna šele kadar odloži kramp in ločato . . .

Prečitajte v tej številki i članek SANSovega tajnika M. Kuhla, članek na angleški strani o porajanju novega novega nacizma na Bavarskem in sploh vse drugo gradivo.

John Chamazar, ki je čitateljem znan vsled svojega drobiža, je radi poslabšanja zdravja pisane opustil. Nadejamo se, da čim se mu zdravstveno stanje izboljša, bo čitatelje spet zabaval s svojimi sarkastičnimi in šaljivimi dovtipi.

Iz Bridgeporta nam poročajo, da je Josipu Snoju odredil zdravnik pot v bolnišnico. Upamo, da ta naš delavni sodrug kmalu okreva. Redki so, ki bi bili skozi leta in leta toliko aktivni kot je bil on.

V tej številki je izkaz prispevkov v tiskovni sklad. V njemu so le vsote, ki so bile poslane do 2. maja. Druge bodo v prihodnjem izkazu.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Jugoslavija bi Trst že imela, zaščita luka res potrebna. To je "ako ne bi bila komunistična". Tribuna predlagala že parkrat prej. Ampak Byrnes se tudi nato ne ozira, čeprav trdi, da je "največji časopis na svetu". In takemu časopisu se je ameriški politiku nevarno zameriti.

Osvoboditev žensk v Jugoslaviji pomeni več kot pa le volilno pravico. Tako je ugotovila na priredbi SANSA v Chicagu mimo nedeljo Nada Kraigherjeva. Ustvarja se gospodarski sistem, v katerem bo dekleto omogočeno izbrati si moža po svojem srcu, ne takega, kakršnega jih določi "grunt", to je, oče in mati v interesu dote. To velja za Slovenijo. A še večji pomen pa bo osvoboditev jugoslovanske žene v primitivnih krajih države, kjer ni imela v družbi niti toliko veljavje kot jo je imela služkinja ali pa dekla v Sloveniji.

Bosno je Nada Kraigherjeva prepotovala prvič leta 1938. Pravila je, kako je prišla po svojem poslu v hišo, kjer so imeli tri dni starega novorojenčka, dečka, ki ga je oče radostno in s ponosom predstavljal. "Kje je mati?" ga je vprašala. "Na polju dela." In je pripovedovala, kako malo se v tistih krajih ceni ženo. Može zahtevajo, da jim rode sijove, toda če le deklice prihajajo na svet, se mož ujezi in ženo nabije radi tega. V omenjenem sličaju sta oče in boter pila in jedla ter prejemala čestitke na pridobitvi novorojenčka, žena pa je garala na polju. To socialno neenakost, ki je razvoju in napredku države škodljiva, bo nova Jugoslavija iztrebila. Kako? Z vzgojo. Kajti vsakdo se mora sedaj učiti pisati in čitati ter počitati na predavanja ter učne tečaje.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Indaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi kopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekocega teda.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864Čemu podržavljati obrate šele
ko so že bankrotirani in v stiski?

A. F. Whitney, ki je predsednik ene izmed velikih bratovščin železničarjev, je na pretnjo, da ako železničarji zastavijo, bo vlada prevzela železnice, dejal, naj vlada to res stor. Ampak naj jih prevzame ne samo v namenu, da zlomi stavko. Kajti delavci od svojih zahtev ne bodo odnehali, neglede kdo bo "boss" ameriške "železne ceste".

K temu je reporterjem izvajal, da on ni socialist, niti ne verjame v socializem, vendar pa je ameriški železniški sistem vsled dobičkarskih magnatov tako zavozen, in toliko iz reda, da ga samo še podržavljenje more spraviti v "pravi tir".

Whitney torej ni za socializem, ampak je v interesu železničarjev za socializiranje "železnih cest". To so čestokrat poudarili že razni drugi predstavniki železničarskih unij.

Enaki glasovi prihajajo iz vodstva unije premogarjev. Kajti tudi premogovniška industrija je "bolna".

Značilno v teh kampanjah je to, da naj desetkrat preplačano imovino železničarskih magnatov plača ljudstvo, ker le to da je demokratično! Bognedaj, da jim bi dali manj kot se glasi vrednost njihovih obratov v knjigah, kajti če hočemo kaj podržaviti, dajmo lastnikom to tudi "pošteno" plačati!

Nekako tako se sedaj uvaja socializacijo v Angliji, kar po meni, da če imam v posesti jeklarsko industrijo, pa mi država plača zanje v takozvanih knjižnih vrednostih, bom jaz še vedno multimilijonar in delave bodo morali še vedno garati zame, kajti od kje pa naj magari i delavska vlada vzame, če ne na račun delavcev?

Tisti, ki hočajo socializacijo, morajo razumeti, da se je ne more kupiti, ampak ustvariti.

Eno leto po vojni, a znamenj za
mir še vedno ni nikjer po svetu

Državni tajni Byrnes je na konferenci v njanjih ministrov velike četvorice v Parizu predlagal, naj se bi z mirovno konferenco pričelo 15. junija to leto. Nemčija je kapitulirala 8. maja 1945. Japonska par mesec pozneje in bilo je konec krvave borbe. Toda ne še začetek miru.

Bite so prenehale in zavezniški diplomatični so začeli stikati po svojih arhivih za dokumenti iz Kaira, z Jalte, iz Potsdama, iz Londona, Washingtona in kjer koli so se še zbirali v kritičnih dneh vojne glavni predstavniki Zed. držav, Veličke Britanije, Sovjetske unije in Kitajske. In potem, ko je bilo krvolitje na debelo že konec in je bila Francija osvobojena, je bila tudi ona povabljena zraven. Tako imamo sedaj in od takrat veliko trojico, velike četvorico in veliko petorico.

Zelo lepo se je vse to obetanje naših zmagovalnih velesil glasilo na papirju. A čim pridejo skupaj, šine po svetu ne tok upanja v mir, ampak strah pred novo vojno.

Vselej, kadar pravki velike trojice (sedaj s Francijo vse v velika četvorica) pridejo skupaj, pa najsibio v Londonu, v Washingtonu, v Parizu ali kjer kolisibodi, vsakikrat se razidejo brez sporazuma, pa tudi če se navidezno delajo, da ni hudih sporekov med njimi.

Glavno nesoglasje je sedaj med takozanimi zapadnimi silami in Sovjetsko unijo. Vzlic volilnim zmagam delavskih strank v Franciji in v Angliji so zapadne velesile (vstevši Zed. države) še vedno kapitalistične in kapitalistični razred dominira ne samo v njih ampak povsod po svetu izven Sovjetske unije. In izgubil je svojo moč in pa svoja bogastva tudi v deželah, ki se jih sedaj označuje za "satelitke" USSR, namreč v deželah, v katerih niše nikoli veliko pomenil, ker bile so pod kontrolo kapitalistov Veličke Britanije, Francije, Zed. držav, tudi Švice, in pa Nemčije ter Italije.

Sovjetske "satelitke" so imovino nemških kapitalistov zaplenile in več ali manj bo tudi takozvana lastninska pravica bivših angleških, francoskih ter drugih inozemskih bogatašev - črtana bodisi v Jugoslaviji, na Čehoslovaškem, Poljskem, v Rumuniji, Bolgariji — in še marsikje.

Kapitalizem se tega boji in ščuje v vojno v Rusijo čimprej — takoj, dokler imajo samo še Zed. države atomske bombe. Propagando v ta namen ne vodijo same razne ultraklerikalne organizacije, fašisti v Španiji in drugje, ampak tudi jako odgovorni, "respektirani" dnevni in reviji v Zed. državah.

Star čikaški dnevnik "Daily News" z dne 6. maja ima članek z naslovom, da je le še 1,821 dni časa, ko bodo že tudi "druge" dežele imeli atomske bombe. Namreč Sovjetska unija. Ali naj čakamo, da jih bo izdelala, ali naj ji to preprečimo s tem, da z našimi udarimo vanjo? In člankar vzklik: "Samo še 1,821 dni imamo!"

Imamo jih — čemu? Seveda za priložnost, da udarimo prej, preden poteče ta doba.

Stvar bi se lahko zdela komu smešna, a je toliko resna, da se povprečen človek strašne nevarnosti nove vojne niti ne zaveda ne.

Dasi ljudje v minulem konfliktu niso bili več toliko naivni, da bi verjeli geslom, s kakršnimi so se opajali v prvi svetovni vojni, vendar so vsi že zeleni — vsi razen fašisti in njihni "sopotnik", da bi se nacizem in "dučejev" fašizem zrušila, kar se je zgodilo.

Toda ali se je?

ZADNJI TRENOTKI VOJNEGA ZLOCINCA ALFONSA KLEINA. Bil je obsojen na vislice od zaveznika vojnega sodišča v Nemčiji.

KATKA ZUPANČIĆ:

IVERI

Bill je lep večer...

Zgodilo se je, da naju je prijatelj potegnil s svojo limuzino do nadušenice, in je najina večerja ostala na peči, šmarnice pa v kozarcu... Edino vstopnice in pa kuško seveda. S prometnimi zvezami se zadnje dni ni za šaliti. Bolje uro prezgodaj kot uro prepozno!

V borbi za svoje pravice, do katerih je po vseh božjih in človeških postavah upravičen, dobro organizirani premogar svoj kramp. In glejte, vse je vrženo s tira! Kaj je na primer Ford in njegovi milioni, ali pa milijoni raznih družb, ako odpove delavske dlan, ki polje življenje v industrijsko ožije?

Spoštna omravnosten se čuti povsod, Chicago ni izjema. Vlaki ne vozijo redno, radi tega se nama je tako mudilo z doma. Bova že kje v mestu večerja...

Hodila sva mimo kino gledališč, ki jih vse hollywoodske "zvezde" ne morejo ni za hip osvetliti, ako se premogarska roka ne oklepa ročaj... Poglejda sva v to restavracijo, v ono še v ono — niti jedilnih listov ni bilo več na mizah... Pa saj človek ne živi le od kruha... In sva lačna pricapljalna do najinj sedežev tam gori na prvem balonu.

Kupil sva si bila besedilo, takozvano libretto, in če bi imela mačje oči, bi ga lahko čitala... Medtem so se sedeži naglo polnili. Godci so hiteli uglašati, kajti potekale so zadnje

V Franciji se reakcija prizadeva z vsemi silami, da njen sistem ostane. Masa je s kakim milijonom glasov večine odločila, da ustava, ki bi pomenila prerojenje francoske republike, ni sprejemljiva in poslanci, ki bodo izvoljeni drugega junija, se bodo lotili sestavljati novo. Strašno draga je bila šola, skozi katero je moral Francija v minuli vojni. A zdaj se, da ne še dovolj draga.

V Italiji, v arabskih deželah, po vsi prostrani Kitajski, v Indiji, v latinski Ameriki in na pacifičnih otokih ter v kolonijah močno vre.

Ne samo tam, kajti mar ni industrialni nepokoj v Zed. državah prav tako znamenje, da nekaj ni prav, da so ljudje nezadovoljni, in da hočejo ne samo mir med deželami temveč tudi sozialno zaščito?

Da, vnanji ministri lahko govore o mirovnih pogodbah, toda tako, kakor se o njih sedaj prerekajo, bodo to še manj "mirovne" pogodbe, kot pa so bile tiste, ki so jih magnati kapitalizma in imperialisti kovali po prvi svetovni vojni.

Doslej je še vsako konferenco diplomatov zapadnih velesil spremljala manj strahu, ali pa sovrašča do Sovjetske unije, oziroma do njenega ekonomskega sistema. In na sovjetski strani pa spremila diplome sličen strah, da kujejo zapadne sile proti Rusiji zarote — ne samo zarote ampak načrte za vojno proti nji.

Naj vnanji ministri teh sil še tako zagotavljajo, da jim je za mir — in verjetno je, da jim je res za mir — vzbličen deluje tako, kakor da se bo tretja svetovna vojna pričela še predno se izkazi dim iz druge svetovne vojne.

Narodi pa imajo vero v čudež, namreč da se koncem konca državnik le sporazumejo, da se ekonomski tok posameznih dežel vendar na kak način usoglasijo in potem se prične doba mirnega razvoja. In če se ti upi uresničijo, ne bo mogla voditi nikam drugam kot v socializem v svetovnem obsegu.

Pišite po novo knjigo "Slovensko-ameriška kuharica" v Proletarčevu knjigarno. Cena \$5.00. Naročite si jo še danes.

rekla z nevšečno čikaško sapo, se pri tem odtrgala in pričela rogoviliti naprej okrog mosta, a ko se ji ta ni udal, je silila v poslopje, v katerem se tiska Daily News. Napravila je nad deset tisoč dolarjev škode, preden se je dala zopet obrzdati.

Zato ni čudno, da je nemara vsak sleherni od nas ugibal, kakšne muhe so jo zopet prijele. Vendar ni bilo nič hudega. Baje je izgorelo le eno in vžigal (fuse). Malenkost, vidite, a prav malenkost je najteže odkriti! Z glasnim odobravanjem, celo s ploskanjem smo pozdravili vrjenjo nam luč. Kako šele so se oddahnili oni za odrskim zastrom!

No in je ta črn odmor precej zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Vendar sva oba prav zadovoljna, da sva šla gledat "Giocando". Je to odraz življenja in razmerja inizzivo veliko smeha. Na uro smo pogledali, ko se je laterna majala mimo naju. Deset minut čez osmo, pa se zmedrom tem...

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Vendar sva obo prav zadovoljna, da sva šla gledat "Giocando". Je to odraz življenja in razmerja inizzivo veliko smeha. Na uro smo pogledali, ko se je laterna majala mimo naju. Deset minut čez osmo, pa se zmedrom tem...

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma, mar se splača iti v posteljo?

Najbrž je ni bilo v dvoranji zakrivil, da sva z Japetom pričaplja domov šele ob poli dveh zarana. Z vozilom sva imela še srečo. Sicer je prišla ena sama škatljica in nič kaj lahko se ni bilo nabekati vanjo, toda prišla je kmalu in Jape je nehal namigavati, da bi šla kar na poštno stopnico spati, češ, dobro uro domov, dobro uro zopet od doma

PRIPOVEDNI · DEL

IVAN VUK:

“ZASEJAN”

(Zgodba iz minulih dñi.)

Arni Kečko ni bil domačin. Doma je bil tam nekje na severnem koncu fare Sv. Martina. Ko se je pričenil v Mačkovce, so si hudošni domačini izmislili, da je v resnici iz vasi Zasejanov, ker je malo “zasejan”.

Pri tem izrazu so vselej nopravili z roko tisto pomenljivo krenjno nad celom.

No, moža so sodili po krivici, kakor je to že navada v človeškem življenju. Arni Krečko je bil namreč osem mesecev vojak in se je pri tej priložnosti naucil nekaj nemških besed, kakor na primer: jesti — fressen, spati — schlafen, miza — Tisch, riba — Fisch, jaz — ich, ti — du ..., znanje, ki ga je še razširil vsak drugo leto na enomesecnih orožnih vajah še z drugimi vsakdanjimi, v človeškem in zlasti v vojaškem življenju pregotrebni besedami. Kot prsten Slovensec se je Arni Krečko kaj rad ponosil s svojim znanjem nemškega jezika.

A ljudje so tako čudni in so mu zaradi tega pravili, da je “zasejan”. Iz zgolj nevoščljivosti, seveda, zakaj ljudje nočejo in nočejo priznati človeku izobrazbe in ga temu primerno uvaževati.

Ko se je ženil, je kupil za svoj denar in za doto neveste tisto zdano hišo na vzhodnem bregu Ženika, ki je bil meja med vasjo Trioglovo in “vulg” Zajčevci. Ta hiša je namreč še zdaj najlepša na tistem bregu, ker je gospozko z opoko krita in z zidarskim čopicem pobeljena ter ima krasen razgled na vas Trioglovo, “vulg” Zajčevce in še dalje po fari tja na lepo Muropolje. Tak razgled so imele sicer tudi druge hiše na tistem bregu, toda niso bile zdane in gospozko pokrite in pobeljene.

Ko je bila njegova žena še dekle, so ji močno odsvetovali možitev z Arnom Kečkom. Pa komu ljudje ne odsvetujejo? Vsi veste, kako je. Tudi Barba — tako ji je bilo ime — je vedela in — ga je vzela.

In tu je zdaj začetek te zgodbe.

I.

Od časa, ko sta se vzela, pa doletj, ko se je v zakonskem življenju Kečka in Barbe primerila ta zgodba, je preteklo dolj let. Trikrat sta že dala pobeliti svojo hišo, odkar sta se poročila. Ce se pomisli, da se take hiše belijo vsako četrto ali peto leto, je to že lepa doba zakonskega življenja, ki sta ga preziveli vela na tem bregu v zidanji hiši. Med tem časom je Kečko tudi povečal svoj vinograd, kupil še eno njivo in v hlevu priredil dve glavi živine.

Redko, rekordkaj je šel Arni Kečko v mesto. Davek je navadno

“Dober. Vse se v njem najde,” je potrdil Kečko.

“Kdaj pa misliš iti?”

Kečko se je v srcu vzradostil tega vprašanja. Vendar je radost spretno skril.

“Delž zdaj ni bogve kakšnega. Kaj bi ne kazalo kar jutri?”

“Pa pojdi,” je pokimala Barba. “Klobaso skuham, pa nekaj mesa. Belega kruha specem, da ne boš lačen.”

Nato je naročevala, kakšno blago naj bo za njo in kakšno kupi za sebe.

“Za božič bo treba sešiti,” je končala naštevanje. “Časa je še dovolj, da se lahko dobro in lepo napravi ... In pa, Arni, na židano ruto ne pozabi, če boš videl kakšno lepo. Tako z lepimi rožami in ne preveč kričečo.”

“Prinesem,” je rekel Kečko. “Vse leto sva delala, lahko si kaj privoščiva.”

“Saj sva kmeta,” je rekla Barba. “Kaj bova škrtala.”

“Kmeta, da,” je vzbočil Kečko svoja prsa, ne bog ve kako široka. “Otrok Bog ni dal, da bi škrtala za nje. Da bi pa za sorodnike? ... Ti se bodo še takoj steli za to, kar bo ostalo.”

Obema se je dobro zdelo, da se razumeta in da sta zmerom enakih misli.

Ko se je drugi dan Kečko odprial v Maribor, je vtaknil v torbo lepo, dolgo klobaso, kos svinskega mesa in primeren kolac belega kruha, na mleku pečenega, da bi ne stradal v velikem mestu.

Popil je skodelico kave z belim kruhom in obesil napolnjeno torbo čez pleča. Ogledal si je čevlje na biks”, ki jih je včeraj očistil, da bi se prepričal, ali podplati drže, in si jih obesil čez ramo. Pred mariborskimi vrati jih obuje, zakaj po mestu se ne spodobi hoditi bos. Nato je vzel iz kota pri vratih dežnik in rekel:

“Tako! Bog in sveti križ božji mi pomagaj! — Daleč je!”

“Glej, da se ne prehladiš,” je rekla Barba in mu podvihnila hlače.

“Ne boj se, Barba!”

Kečko se je prijel za lice.

“Arni! Nič se nisi obril?!”

“Mhe ... Saj ne grem snubiti.”

Potpupal je v žep, da bi videl, ali ima denar, robec, rožni venec, brez katerega naš Trioglovčan ne gre nikamor, in se obrnil k Barbi.

“Tako, zdaj grem!”

* Čevlje “na biks” imenujejo Trioglovčani čevlje z golenicami ali skornje, ki se morajo biksat in se potem svetijo kakor biks. Beseda “biks” mi je delala preglavice v tej zgodbi, ker nisem vedel, ali jo lahko zapišem slovenski. Ko sem povedal Kečku, da bo treba izpustiti pri poročilu te zgodbe “čevlje na biks” in obuti druge, se je začudil, da ga hočem posegaši po Mariboru. Da bi obul kakšne druge, pa ne more, ker drugih, kakor na “biks” nima. Rekel je, da je “biks” tudi po slovensko “biks”, ker drugače bi ljudje ne govorili “biks”.

Na Kranjskem, ko je bil na manevrih, je na primer slil peti neko pesem, ki se je pa zdaj spominja le še po vrstic: na sredi: “biksane čeveljke ...” Potem je siljal v neki hiši, da je mati zmerjala otroka, ki je jokal in mu grozila: “če ne boš tiho, te bom tak’ nabiksal ...” Kečko sicer ne ve, ali so Kranjci vzelci ta “biks” Trioglovčanom ali Trioglovčani Kranjem. Je pa malenkost; glavno je, da je “biks” po kranjski in po trioglovski. In če smoje Kranjci peti “biksane čeveljke” in matero “biksati” svoje otroke, smoje Trioglovčani nositi “čevlje na biks”. Saj so Kranjci tudi Slovenci, kakor Trioglovčani.

Barba je čitala priporočila za razne sorte blaga, naštete v tistih oglasil in na obraz ji je legla zadovoljnlost.

“To je dober časopis!”

V trenutku, ko so v Parizu na konferenci štirih zunanjih ministrov na razpravi vprašanja, ki se ticejo razmejitve med Italijo in Jugoslavijo, se mi vidi umešno, da v podrobnostih poročam o razgovoru, katerega sem imel o tem predmetu nedavno v Beogradu z dr. Lojzetom Beblerjem, sedanjim namestnikom zunanjega ministra v jugoslovenski vladi. Glasi se:

Dr. Lojze Bebler je med vojno organiziral na Primorskom odpor jugoslovenskega prebivalstva proti fašistom v Nemčem. Rojen je bil na Primorskem, a je živel po letu 1918 v Jugoslaviji. Po prihodu Italijanov v Slovenijo je skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi intelektualci vstopil v vrste partizanov in je v teku leta 1942

(Dalje prihodnjič.)

Kupujte Victory bonde!

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali

tretji opomin o

potečeni naročnini.

Obnovite jo čim

vam poteče. S tem

prihranite upravi na času

in stroških, ob enem pa

izvršite svojo obveznost

napram listu.

OTROCI V NEAPLU V ITALIJI “na preži za hrano”, ki jo prosijo od tujcev. Pomanjkanje je splošno in naš predsednik Truman se pritožuje, da so Zed. države edina dežela, ki Italiji res veliko pomagajo. On želi, da bi tudi druge kaj prispevale, posebno latinska Amerika, ki je vsa katoliška kakor je Italija.

Slovenci na Primorskem zasluzili da se jih otme izpod Italije

odsel nazaj v svoje domače kraje.

V teku prihodnjih 18 mesecev je bil dr. Bebler trdo na delu in je s tolkimi uspehom gradil odporne organizacije Slovencev v Hrvatov na tem ozemlju, da je bilo izvedenih že v tej kratki dobi več kot 90 velikih sabotažnih udarcev na italijanske železnice. Poleg tega pa je uspel partizanskim silam, katere je zbralo krog sebe, da osvobodeve kot dve tretjini ozemlja Julijskih Benečijev in prečenja Italijane iz njih.

V teku našega razgovora je nagnal dr. Bebler, kako so italijanske vojaške sile pustošile deželo in poudarjal, da ima Jugoslavija radi tega pravico do odškodnine in reparacij. Ali se niso Jugoslaviani borili na strani zavezniških skupnosti, zmago, je dejal, ali niso osvobodili ozemlje Julijskih Benečijev?

Na konferenci v Parizu in podministrov v Londonu so Jugoslaviani z dokumenti dokazali, da spada vse tržaško zaledje njim in s tem tudi Trst. Ob enem so Primorje tudi osvobodili, a so jih potem pregnale angleške in ameriške čete.

Arthur Gaeth, ki piše za časniško agencijo ONA, je napisal članek, v katerem pripoveduje o intervjuju, ki ga je imel o primorskem vprašanju in zaslugah primorskih Slovencev v vojni proti fašizmu z Lojzetom Beblerjem. Glasi se:

V trenutku, ko so v Parizu na konferenci štirih zunanjih ministrov na razpravi vprašanja, ki se ticejo razmejitve med Italijo in Jugoslavijo, se mi vidi umešno, da v podrobnostih poročam o razgovoru, katerega sem imel o tem predmetu nedavno v Beogradu z dr. Lojzetom Beblerjem, sedanjim namestnikom zunanjega ministra v jugoslovenski vladi. Glasi se:

Tedaj nam je uspel, da nadaljeval, organizirati precejšnje število italijanskih vojakov — 25.000 mož — v novo borbeno enoto, ki se stopila v boj proti Nemcem. Tako smo prisili Hitlerjevo Wehrmacht, da je moral tudi na tem ozemlju zbrati novih sil in začeti ofenzivo. Ta nemška ofenziva je bila v toliko uspešna, da je prisilia partizane

Poslušajte

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles.

Vodi jo George Marchan.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

ne, da se umaknejo zopet nazaj v gozdne predele svoje dežele.

Dr. Bebler je potem v podrobrem opisal razmere, ki so vladale v Primorju tekom zadnjih dveh let vojne. V tej dobi je obstojala v vsej Julijski Benečiji, je pripovedoval dr. Bebler, administrativna organizacija, ki se je bila popolnoma podobna državi. V primeru naj služi dejstvo, da so bile slovenske šole odprtne na vsem ozemlju vzhodno od Gorice — prvič po 25 letih! Tu gre za kraje, katere zahteva Italija zase na podlagi mirovne pogodbe, ki je bila sklenjena po prvi svetovni vojni.

Za svoje šole — slovenske in ne italijanske — so ljudje rade volje plačevali posebne davke, katere smo imenovali “takse osvoboditve”. Istočasno so organizirali na vsem ozemlju svoje lastne občinske in vaške odbore.

Dr. Bebler je naglašal, da so jugoslovanske zahteve napram Italiji povsem slične onim, katere drugi narodi stavljajo glede ozemlj, katera jim pripadajo. Zahteve za povratak Primorja se prav nič ne razlikuje od zahtev drugih narodov, ki hčajo nazaj kar je njihovo, dejal.

Ogromna večina ljudstva, ki živi na Primorskem je slovenska in govori slovenski jezik, je nagnal s poudarkom, in to navlčil sličitveni zatiranju, pod katerim so morali trpeti več kot dve desetletji pod italijansko vlado. Njih zahteve so upravičene, je dejal, in nikdo jim ne sme krati pravice, katero zahtevajo zase, namreč, da postanejo del nove Jugoslavije.

PRIZNANJE
“PROLETARCU”

Power Point, Ohio. — “Tak je Proletarec bil, tak je in tak bo,” je zapisal urednik v odgovor načelniku, ki smatra, da je ta list zgrešil svoj cilj. V dokazu, da se z urednikom strinjam, obnavljam ob tej priliki naročnino in prispevam \$3 listu v podporo.”

Prijatelj Lowsha mi je pred nekaj tedni rekel, da se mu Proletarec zato dopade, ker ljudem razumljeni (komunistom), pač pa na domestil nezaželenje organizatorje s takimi, ki bodo na prvem mestu delali za unijo, ne pa za svojo stranko.

Noizvoljene uniske uradnike mu najprvo predlagajo distriktni ravnatelji, nekatere pa smo imenovati sam na svojo roko. Vse najete organizatorje in druge mora potem potrditi eksekutivo. Ona jih ima pravico odkriti, toda ne pa najeti, kajti je predsednik privilegij. Izgleda, da bo v avtni uniji (UAW-CIO) še precej homatij, predno se umiri.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

V. IZKAZ
Clarendon Hills, Ill. Joseph Owen \$5.00.
Chicago, Ill. Po \$5: Fred A. Vider in Mirko Kuhel; po \$2: Peter Verhovnik in Frank Debeljak; Frank Peterlin 50c, skupaj \$14.50.
Cicero, Ill. Anton Slabe \$5; John Korun \$2. (izročila Angela Zaitz); Frank Peterlin 50c, skupaj \$8.00.
Milwaukee, Wis. Frank Maroh \$1.50.
Springfield, Ill. John Goršek, st., \$5.00.
Pueblo, Colo. Frank Boltezar 50c. (Postal Ludwig Yoxey.)
Arma, Kan. Anton Shuler \$5.00.
Cleveland, G. Frank Cesen \$5.00.
Fairport Harbor, O. Lovrenc Bajec \$1.75.
Sheboygan, Wis. Frank Stih \$1.50.
Cleveland, O. August Komar \$5. Frank Ipavec \$1, skupaj \$6. (Postal John Krebel.)
Rock Springs, Wyo. John Poren \$2. (Postal Frank Remitz.)
Kemmerer, Wyo. John H. Krzisnik \$1.50.
Skupaj \$57.25, prejšnji izkaz \$394.51, skupaj \$451.76.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Stanovanjska kriza

Lani končana vojna je postavila svet na glavo v mnogih oziroma. Eden izmed povojujev problemov težje deli, kje dobiti stanovanja, posebno za vračajoče se vojake, ki si hočejo postaviti svoje lastno "domačeognišče". Pa vprašujejo, kako, da nima domovina, za katero so se tepli, zdaj zanje niti poštenih stanovanj! V kongresu pa študirajo kako rešiti ta problem, da ja ne bodo prizadeti profiti špekulantov z gradbenim materialom.

V Evropi je vojna vihra porušila nešteto domov in človeških bivališč, da sedaj veliko ljudi tam živi v brlogih in napol potrošljivih. V Ameriki je pa nastalo pomanjkanje stanovanj, ker se jih med vojno ni gradilo. Gradbeni material in delovne moči so bile porabljeni za hitro končanje vojne. Zdaj pa dan za dnevom čitamo iz vseh krajev poročila o pomanjkanju stanovanj in kar je še slabše, da je v bližnji bodočnosti zelo malo izgledov za kako izdatno odpomoč v tem oziru.

Mladi pari iščejo stanovanja potom oglasov in ponujajo nagrade celo v takih krajih, koder je bilo prejšnje čase stanovanj na pretek.

Pa tudi hišni posestniki niso zadovoljni s sedanjem situacijo. Radi bi izrabili priliko za zvišanje najemnine z motivacijo, da se je vse podražilo, davki, povravila in vzdrževanje hiš, pa jim zabranjuje zvišanje vladno "zamrzanje" stanarine.

Moj znanec, postaran Poljak, ima v okolici pol dučata štirisobnih lesenihihi. V mladih letih je vsak cent utaknil v te hiše, češ, da se tako dolar najboljše obrestuje. Res, da se mu je záčasa prosperite to izplačevalo, ko je imel vse hiše v najemu; toda, začasa krize, ko ni bilo dela tod okrog, ko je imel le pol stanovanj v najemu in prejemal od njih le po nekaj dolarjev, je pa bila drugačna zgodba. Pa se je oni dan oglasili pri meni, da narediva prošnja na vladno agencijo OPA za dovoljenje zvišati stanarino "slamnati" vдов, ki živi v njegovi štirisobni hiši s par precej odraslimi otroci.

Pojasnjeval mi je, da je ves čas vojne delala v muncijski industriji in dobivala priljivo plačo, toda stanarino pa plačuje še vedno po predvojni meri, pet dolarjev mesečno; želi, da se mu jo dovoli zvišati na sedem dolarjev mesečno. Vem, da lahko plača, zdaj se mi pa še roga, ko sem jo vprašal za višjo stanarino, ki živi v njegovi štirisobni hiši s par precej odraslimi otroci.

Hm, pa to, po modrih ukreplih vladne agencije, ni zadosten razlog za zvišanje stanarine. Morava navesti kakke bolj tehtne in opravičljive razloge, sicer bo prošnja šla v koš. Pa mi je našteval: položil sem nove vodne cevi v hišo, popravilo dimnika in strehe, višji davki in zavarovalnina in take stvari. Res, pamet: čemu kloveku se zdi, da so to že zadostni in opravičljivi razlogi za zvišanje stanarine v teh časih, za štirisobno hišo od pet na sedem dolarjev mesečno!

Izpolnila sva tozadevno listino — prošnjo, ki je obsegala več strani in vsebovala vsa mogoča vprašanja, od zdravstvenega stanja prababice pa do cen letosnjih čepelj, in odpisala na pristojno mesto. Kmalu je prejel odgovor, da je prošnja odklonjena ker ni navedel zadostnih razlogov za zvišanje stanarine. "Pravijo, da je postava narejena zato, da protektira poštenjaka, pa v resnici protektira tudi luma in sleparja," se je hudoval.

Kako se je to stanovanjsko vprašanje spremeno v par desetletjih! Se spominjate, ko smo pogosto čitali v časopisu o "ghosttown"? Na primer, kjer je edina industrija v kakem mlem mestecu ali vasi zaprla vrata, pa so morali stanovnici iti s trebuhom za kruhom.

Posebno pogosto se je to dogajalo po rudarskih naselbinah. Ostala je vrsta za vrsto praznih in zanemarjenih lesenihihi tri in štirinadstropnih hišic. Kmalu so bile tudi brez oken in vrat. V bližini so namreč še živelji Ijudje in čakali "boljših" časov, pa se so okoristili z lepo priliko, da so se založili z oknjami in vratoma za

lep čas naprej. Začasno je bilo treba vse to kam skriti, če je slučajno kompanijski podrepnik privohal mimo. Navadno takole na večer, v mraku, si vedno lahko videl možaka, ki je snemal okna ali vrata raz kompanijskih bajt in z dolgimi opreznimi korki. Izginil za voglom. Sicer so pa bila okna praznihi hiši prva tarča paglavcem, ki so se kosali, kateri zna bolje s kamnom zadereti.

In če družba ni nameravala v bližini odpreti nov rov, da bi hirsce prepeljala v "novo" naselbino, jih je dala na prodaj. Navadna cena je bila 25 dolarjev za trisibno in okrog 50 dolarjev za štirisobno hišo in nobenega navalna ni bilo od strani kupcev. Ljudje so jih kupovali za predelavo in izboljšanje svojih domov, za hlevne, kokošnjake in druga gospodarska poslopa.

Prišla mi je na misel lastna izkušnja, ko sem igral vlogo hišnega posestnika, ki "oblastno" pobira stanarino. Stvar je bila ta: Delo v rovu, kjer sem delal več let, se je bližalo h koncu. Poleg tega je pa tudi družina silila, da se preselimo v bližnje mestece, kjer je saj nekoliko več živiljenskih udobnosti. Tako smo se odločili za selitev. Toda kam s hišo? Seliti s seboj stane nekaj stotakov in poleg tega človek še ne ve kako mu bo ugašalo v novem kraju, če se bo vredno tam stalno naseliti ali ne. Pa dajmo v najem! Toda dobrega in poštegne najemnika je težko dobiti. Večinoma vsaka poštena in podjetna delavska družina, ki zna kolikor toliko gospodariti, si skuša ob prvi priliki ustanoviti lasten, če še tako skromen dom, da je tako neodvisna od tujega gospodarja.

Vendar se je kmalu našel najemnik. "Slišal sem, da se nameravate preseliti," me je na pošti nagovoril Amerikanec, ki ni bil na najboljšem glasu v naselbini. Znano je bilo, da ima veliko družino in da se pogosto seli iz enega v drugo stanovanje in da povsod pusti dolg na stanarino. Razumljivo, da nisem bil posebno navdušen za tega najemnika. "Daj meni v najem; stanarino bom plačeval naprej in dobro skrbel za hišo in druge pritikline," je sladkobesedno slikoval vame. Premisljeval sem kaj bi, ker sem ga dobro poznal, da mu pošteno, trdo delo, ne diši posebno; drugega dela pa v takih naselbini ni.

Cez pol leta se pa le spet osebno napotnim pogledat, češ, mor (Konec na 5. strani.)

Help Wanted

OPERATORS
Single needle pinking double needle on slips. — Top wages. Guaranteed rates. Steady year round. Paid vacations.

HINDEL MFG. CO.
651 South Wells, 7th floor.

OPERATORS
Experienced on better dresses. 5 Day Week — Good Salary
Apply

MARGUERITE PICK
127 E. Chestnut, Room 228

MEN — SUPERVISORS
With Mechanical Background
GIRLS and Women
SOLDERS & ADJUSTERS
Good Wages
COMAR ELECTRIC CO.
3150 N. Washenton

NAILERS
WOODEN BOXES
Time and $\frac{1}{2}$ over 40 Hours

LORD & BUSHNELL,
LUMBER
2424 SOUTH LAFLIN

MALE and FEMALE
Couple needed for GARDEN and HANDYMAN
Excellent Working Conditions
Good Pay
STATE 7672

MAIL BOYS
40-Hour Week
Good Salary
SINCLAIR REFINING CO.
2540 West Cermak Road
Crawford 2000

YOUNG LADY
Interesting "Photo" Work. No experience. — No canvassing
Salary plus commission
See Mr. Hamel
Neisner Bros. Photo Studio
3231 N. Lincoln Avenue

BUSHELMAN
Steady Work
Good Pay and Excellent Working Conditions
1015 WEBSTER AVENUE

DESK CLERK
With some knowledge of bookkeeping. Hours: 3:30 to 11:30 P. M.
Call Mr. Wiley
DREXEL 3 200

KEY PUNCH OPERATOR
Numeric 1. B. M.
Experience — 5 Day Week
SINCLAIR REFINING CO.
2540 West Cermak Road
Crawford 2000

400 W. Madison St.

JANITRESS
Steady Job
GOOD PAY
Room 833
400 W. Madison St.

Help Wanted

OPERATORS

Experienced on Ladies Wash Dresses; Night and Day Shift. Work by Sections. — Highest Piece Work Pay. Extra Bonus. Night Shift from 1 to 10 P. M. Daily Shift from 8 A. M. to 4:30 P. M.

MODEL GARMENT CO.
231 SO. GREEN STREET
4th FLOOR

MACHINISTS

Exp. Machine Operators

"Experience Not Necessary"
Top Wages — Plenty of Overtime. Good Working Conditions

C. M. DRINKWATER & CO.
2323 SO. MICHIGAN

MEN & WOMEN

For LIGHT FACTORY WORK
STEADY WORK — GOOD PAY
Pleasant Place to Work

JOYCE 7 UP BOTTLING CO.
2340 WEST ADAMS STREET

WE NEED AT ONCE

(Experienced)

Milling Machine Operators

Steady — 40 Hours Work
Time and $\frac{1}{2}$ Over 40 Hours

MAPLEWOOD MACHINERY CO.
2634 FULLERTON AVE.

WE NEED MEN

RADIO TECHNICIANS

Expert Radio Test Men, Radio Engineers, Production Supervisor, Field Test Supervisors, Mechanics, Trouble Shooters

HIGH PAY

MAGNAVOX CO.

737 N. MICHIGAN

Delaware 1707

WOMAN

(Domestic)

For Family in River Forest

VERY GOOD PAY

EXCELLENT QUARTERS

Call Office

Lawndale 2500

EXT. 17

MEN — MEN

FREIGHT HANDLERS

START AT
77 $\frac{1}{2}$ AN HOUR
80¢ AFTER 30 DAYS

NORTH PIER TERMINAL CO.
509 E. ILLINOIS STREET

Sewing Machine Operators

STEADY EMPLOYMENT

Hours from 8 to 4:30

Kabo Corset Co.

MONroe 1010

JANITORS

Steady Job

GOOD PAY

Room 833

400 W. Madison St.

JANITRESS

Steady Job

GOOD PAY

Room 833

400 W. Madison St.

Help Wanted

DUPLICATING •

Machine Operator

GOOD SALARY

ABBOTT LABORATORIES INTERNATIONAL COMPANY
919 N. MICHIGAN

MEN

Experienced at Furniture
Good Place for

Cabinet Makers & Edge Sanders

We have a good training program for young men. We teach to make furniture. Good pay while learning. Fast advancement. — Apply

J. L. METZ FURNITURE Company
252 WILDWOOD HAMMOND, IND.

MEN

STEADY — FULL TIME PRODUCTION WORK
No Experience Necessary
5 DAY WEEK

Apply Superintendent

COCA COLA BOTTLING Company
6410 WEST FULLERTON Corner Narragansett

BRUSAČI

CUTTE — SURFACE CYLINDRICAL O. D. CYLINDRICAL FORM THREAD GRINDERS

Izkuseni ali brez izkušnje

Stalno povojno delo

Dobra začetna plača

To inspect motion picture films. No exp. nec., will take beginners, light sitting work, 5 day week, time $\frac{1}{2}$ over 40 hours; paid vacation after 6 months, group insurance. — Apply now for a good steady job.

Soundries Dist. Corp.

209 W. JACKSON, Room 310

17 TO 45 Years
(FOR)

PACKING & INSPECTING

Cologne & Powder Products

Rest Periods — Uniforms Furnished

Excellent Working Conditions

55 E. Washington
(ROOM 600)

17 TO 45 Years
(FOR)

ACCOUNTANT'S ASSISTANT

Must Have Good Basic Accounting & Bookkeeping Training

(Experience preferred)

(Spring Division)

BORG WARNER CORP.</

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Jugoslavijo hočejo kaznovati

V drugi svetovni vojni je Jugoslavija utrpela ogromne materialne izgube. Skodo, ki so ji povzročili fašisti in nacisti, je njena komisija ocenila nad devet bilijonov dolarjev. Svoja življenja je položilo na domovinski oltar milijon sedemstotisoč Jugoslovanov. Vojnih ujetnikov je imela 175,000, interniranih po raznih koncentracijskih taboriščih Nemčije in Italije je bilo 320,000 nesrečnežev. Na prisilno delo je bilo odgnanih v Nemčijo 270,000 ljudi, 530,000 pa je bilo izseljenih iz svoje rojstne grude in naseljnih v tujino. Na ta način je bilo posredno prizadetih nad tri in pol milijona Jugoslovanov — 23 odstotkov vsega prebivalstva. Porušenih je bilo 504,160 poslopj, ali 20% vseh poslopij Jugoslavije, in 3,300,000 ljudi je ostalo brez strehe.

Poleg označenih ugotovljenih podatkov pa je treba še posebej upoštevati velikanske izgube, ki jih je v tej vojni utrpela Julijška krajina — Goriška, Slovensko Primorje, Trst in Istra. Ubitih je bilo 42,800 ljudi, zaprtih in deportiranih v koncentracijski taborišči pa 95,460. Popolnoma uničenih je bilo 19,357 poslopj. Ta del jugoslovanskega ozemlja, ki ga Jugoslavija zahteva od Italije, je prispeval v letih 1944-45 okrog 45,000 vojakov, ki so se borili v jugoslovenski narodno osvobodilni vojski. Med temi je bilo 30,000 Slovencev in Hrvatov ter 15,000 Italijanov.

Jugoslovenska narodno-osvobodilna vojska je takorekoč sama osvobodila svojo domovino in jo očistila sovražnih topl, obenem pa tudi osvobodila vso Julijško krajino izpod fašističnega jarma. Porušila je vse, kar je bilo starega, in ustvarila novo ljudske oblasti. Julijška krajina je odločno pokazala, da hoče postati del Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Vse te velike žrtve narodov Jugoslavije in vse njihove zasluge za zaveznško zmago nad nacijaščom pa so bile pozabljene, čim je Jugoslavija pokazala, da hoče korakati po svoji lastni poti, po novi cesti, ki vodi do pravega miru in srečnejše bočnosti njenega ljudstva.

Sedanji zaključek, sprejeti na konferenci zunanjih ministrov Velike Britanije, Sovjetske zvezze, Francije in Amerike, jasno kažejo, da hočejo zapadne velestate Jugoslaviji kratiči pravice, ki naravno pripadajo vsakemu narodu v njegovem prizadevanju za združenje njegovega prebivalstva in njegovih zemelj in katere si je Jugoslavija še bolj utrdila s svojim doprinosom za skupno zavezniško zmago.

Sovjetska zveza je edina, ki

si je upala javno zavreči fiksne nacrte anglo-britanske kombinacije, potem katerih bi Slovenija zopet bili razdeljeni med Italijo, Avstrijo in Jugoslavijo ter izločeni od jadranske obale. V očeh gospodov Bobebe (Byrnes, Bevin in Bidault) so slovenski Primorci še vedno navadno govedo, za katere lahko barantajo po svoji poljubnosti. V svojem fanatičnem strahu pred Slovani, ki hočejo sami gospodariti v svoji hiši, se opirajo na demagoške argumente, s katerimi se zlasti nas lastni Byrnes upravčeno smeši pred svetovno avdijenco in z njegovo diplomacijo neopravičeno smeši ves ameriški narod. Kaj pravi?

Ker je v Trstu več Italijanov nego Slovencev, mora spadati Italiji. Ker pa Trst ne more živeti brez svojega zaledja (ki je stodostotno slovensko), naj tudi posredna okolica pripada Italiji. S posredno okolicu pa menijo zapadno Istro ter Slovensko Primorje in Goriško zapadno od tako zvezane "Wilsonove črte". Po njegovem mišljenju bi bila prava etična meja med Italijo in Jugoslavijo ona, ki bi dajala pol milijona Jugoslovanov Italiji, petdeset tisoč Italijanov pa Jugoslaviji.

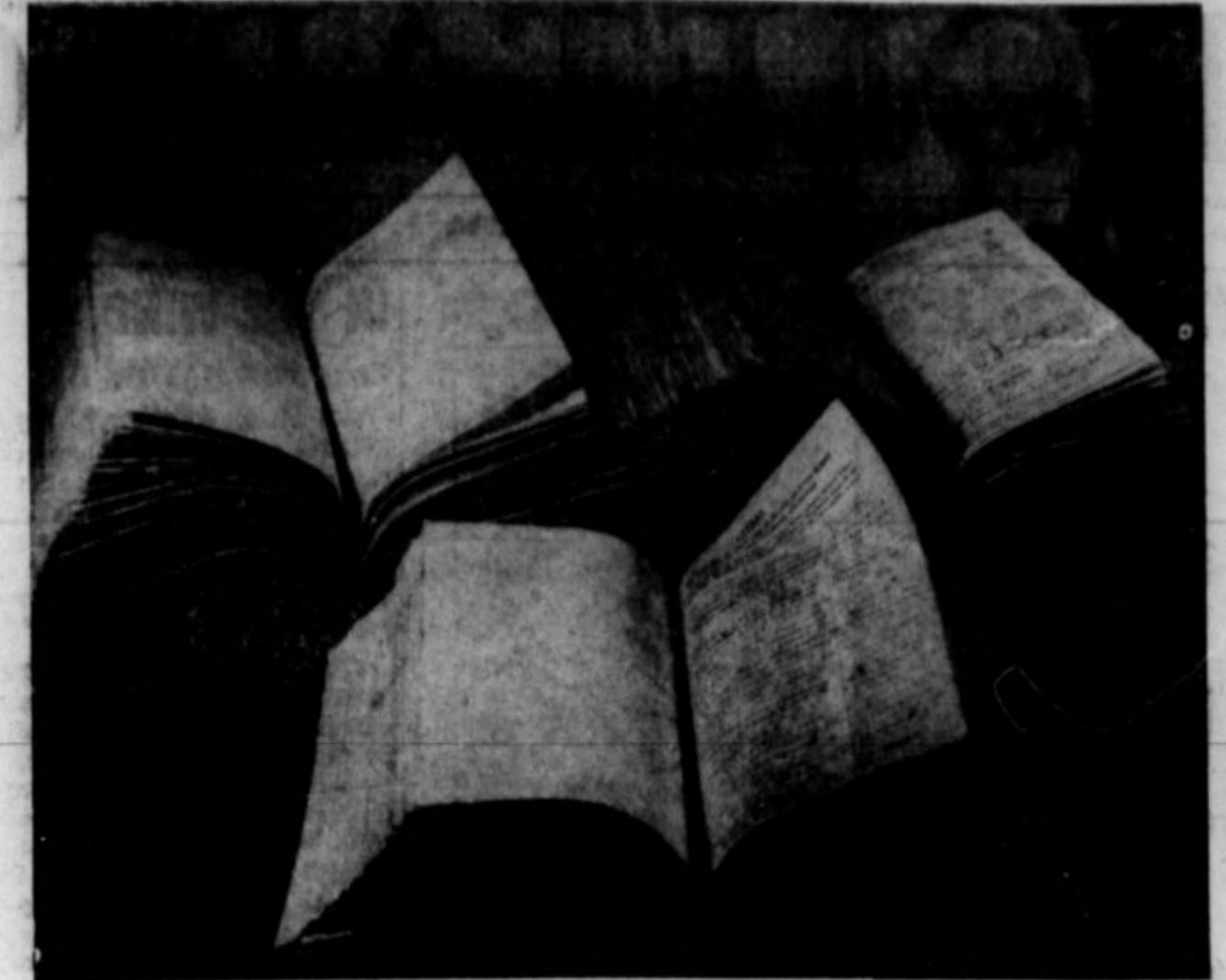
Gospod Byrnes je obenem izrazil besede, ki jasno pričajo, da na tej konferenci ne zastopa drugega nego Italijo samo. "Nobena italijanska vlada ne bo podpisala mirovne pogodbe, če izgubi Trst!" Katera nemška vlada pa bo podpisala pogodbo, ko ne bo Prusije, Šlezije in vzhodne Nemčije? Ko ne bo Pomeria in Porenja? Katera japonska vlada bo podpisala pogodbo, ko bo izgubljena Mandžurija in Koreja in Kurilski otoki in vse otočje v Pacifiku?

Mar vprašamo ujetega steklega psa, če bo civil, kadar mu posljemo kroglo v možgane?

Mar je gospod Byrnes vprašal: Bo li Jugoslavija podpisala mirovno pogodbo z Italijo, če bi zgubila pol milijona ljudstva, ki se hoče na vsak način pridružiti svoji rojstni deželi?

In "Wilsonova" črta? To so izdelali "večščaki" potem, ko je Wilson uvidel, da sta Angleška in Francija že leta 1915 obljubila Slovensko Primorje, Trst, Istro in severno Dalmacijo Italiji, ako napade Avstrijo in Nemčijo. Wilsonova misel je bila, da pridejo vsi slovenski in hrvatski kraji pod Jugoslavijo. Njegova črta je bila nekak kompromis, da bi bila rešena reputacija ameriškega predsednika. Toda Wilsonova črta je italijanski premier Orlando zavrgel in zahteval od Francije in Anglije, da svojo judeževu obljubo izpolnete. Danes je zopet Wilsonova črta v ospredju. In kdo pravi, naj bi to bila pravčina meja? Gospodje Bebebe in signor Gasperi.

Zatem se je gospod Byrnes

MORJE PODPISOV, ki so jih nabrali Američani-Jugoslovenskega porekla in pa njihni simpatičarji v podporo zahtevam Jugoslavije po Julijški krajini, morda niso veliko zaledli, a če se pomisliti, da jih je bilo nabranih okrog 60.000, je bilo treba za izvršitev te akcije veliko dela. Gornja slika priča predložitev teh peticij merodajnim oblastim.

zmisliil na plebiscit, ki je sicer demokratičen način za razrešitev lokalnih vprašanj, če se vrši pod poštenimi pogoji in razmerami, katerega pa so iztuhali gospodje Sforza, Salvemini in drugi italijanski patriote, da Italiji rešijo, kar se rešiti da. Plebiscit naj bi veljal le za teritorij zapadno od Wilsonove črte, kjer je podezelje slovensko in hrvaško, večja mesta pa imajo italijansko večino. Ker se v tem teritoriju nahaja tudi okupacijska zona A, kjer so angleško-ameriške vojaške oblasti odprto sovražne Slovencem in Jugoslaviji, je lahko uvideti, pod kakšnimi razmerami bi se plebiscit izvršil. Jugoslavija je že imela bridek izkušnje s plebescitem na Koroškem, ki so ga "nadzirale" angleške in italijanske čete.

Očividno je, da konferanca ne bo dosegla zaželenega uspeha, dokler se Molotov upira pritisku gospodov Bebebe in neutrašeno zagovarja jugoslovenske interese, ali dokler ne pride do kakega kompromisa pri vprašanjih, ki so vitalnega pomena za Anglijo in Francijo, v zameno za ugodno rešitev italijanske razmejitve. To je vse problematično. Lahko pa računamo na to, da bo na tej konferenci zmagal oni, ki se nih izčrpali vseh adutov.

Molotov je pravilno izrazil mišljenje slovanskega sveta, ko je rekel, da je namen gospodov Bebebe Jugoslavijo kaznovati, ne pa presojati njene upravičene zahteve in ji prisoditi, kar Jugoslaviji pripada.

Gospod Byrnes pa se trudi na vse načine, da bi se konferanca ne razbila. Kajti če bi se, bi to pomenilo za njega največji poraz v njegovem karieri kot ameriški državni tajnik. Pomenilo bi tudi poraz ameriške zunanjosti politike, ki je še danes zamotana v nepridržne oblake. Pri tem pa se ne zaveda, da Ameriko edaj bolj odstavlja tistim naredom Europe, ki so v tej vojni od Amerike največ pričakovali in največ žrtvovali, ob obračunu po vidju, da jih hoče po vsej sili izkoristiti in poštene, a krave doprinoše omalovaževati.

Poznana avtoriteta Ely Culbertson je pač povedal resnico, ko je dejal o ameriškem državnem tajniku: State department fiddles, while Byrnes roams!

PRIREDITVE V KORIST OTROSKE BOLNICE

"V skladu otroške bolnice za Slovenijo se je nahajalo 8. maja \$62,700. V enem tednu se je nabralo med \$5,000. Precej denarja nabranega v ta namen se nahaja v rokah podružnic, društev in nabiralev. V maju in juniju se ima vršiti precej prireditve, od katerih bodo čisti dohodki in prispevki šli v ta sklad. Te pridritev bodo:

Detroit, Mich.: Prireditve podružnic SANSA v nedeljo 19. maja. Nastopiti ima predsednik SANSA, Etbin Kristan.

Summit, Ill.: Društvo št. 707 SNPJ predvaja v nedeljo 26. maja filme iz Jugoslavije. Govori SANSA blagajnik in predsednik SNPJ Vincent Cainkar.

Kansas City, Kans.: Prireditve društva št. 408 SNPJ v nedeljo 26. maja. Nastopi gl. tajnik SNPJ in drugi podpredsed-

nik SANSA F. A. Vider.

Cleveland, O.: Koncert Glasbene matice in zborna Zarja na Spominski dan 30. maja v avditoriju SND.

St. Catherines, Ont.: Filme iz Jugoslavije predvaja podružnica št. 12 SPZ Bled 1 in 2. junija.

San Francisco, Cal.: Predavanje filmov iz Jugoslavije 9. junija.

Pueblo, Colo.: Plesna veselica 19. maja; predvajanje filmov 16. junija. Prirejajo skupne družnice SANSA in domača društva.

Cisti dohodki gredo v sklad otroške bolnice. Rojaki, udelležite se teh prireditiv ter pomagajte graditi dom zdravja slovenskih mladih v opustošeni Sloveniji!

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Stanovanjska kriza

(Konec na 4. strani.)
da ni hiše in ne najemnika več tamkaj.

Ze zdaleč je izgledalo vse še bolj zanemarjeno in razbito. In kam je izginil hlev, ki je stal tam zapadno od hše? Ostalo je od njega le še par desk!

Po daljšem trkanju mi odpre najemnikova žena, v precejsnji zadregi, ko je opazila mojo jezo. "Kam je izginil hlev?" vprašam.

"Se je podrl, sicer ga pa itak ne rabimo ker nimamo krave," mi je mirono odgovorila. "Pa kam je šel les?"

"Ne vem. Nekaj smo porabil za drva in drugo je menda kdo drugi vzel."

Bližnji sosed mi je pozneje pravil, da so najemnikovi sorodniki pridno nosili les na vse strani, drugo je pa pokuril v peči. Vrt zaraščen s plevelom, vinska trta, katero sem tako skrbno negoval, je neobrezana, kolikor je ni polomljene, in kjer so prej cveteli vrtnice ter druge rože, je nametnih kupe zarjavile pločevine in vsemogocene säre. Zalosten pogled.

Odšel sem brez besede. Prva misel je bila: "Prodat za vsako ceno!" Sicer me bo že ta jeza spravila na oni svet."

Na cesti srečam znance, kateri živi v najemu. Dasi bi lahko lastoval svoj dom, pravi, da se noče vezati na ta kraj. Poskusim. "Kupiš mojo hišo in kar spada zraven? Prodam za slepo ceno."

"Hm, da. Koliko hočeš? Sicer itak kmalu ne boš imel kaj pridat."

"Koliko obljudiš?"

"Tisto dollarjev, ampak te ljudi prej sam ven spravil."

"Kaj misliš?" sem se začudil. "Mene je stalo tisoč dollarjev, ko je bil les še poceni, zdaj pa naj prodram za sto dollarjev!"

"Kakor hočeš, več ne dam."

"Daj mi par sto dollarjev; kamar je šla krava, pa naj gre še tele."

"Niti centa več. Plačam sto dollarjev in te ljudi bom sam spravil ven, če treba lastnorodno vrgel na cesto."

Premišljujem. Kupcev za hiše je malo in dobrih najemnikov pa še manj. Ozrem se okoli po cesti proti moji hiši, pa me primaše večji gnjev. Vreči najemnika in kup njegovih otrok kar

tako na cesto ne morem; in če tudi izpraznijo stanovanje bo treba vzeti v roke precejsnjo vsoto za popravilo, predno bo spet primereno za stanovanje, in potem se morda vsa ta komedija znova prične. Sicer pa, kdo mi jamči, da ko drugič priđem spet okrog, da bo sploh še hiša tam, da ne bo šla za hlevom?

"Daj sem denár! Hisa je twoja in lastninsko pravico dobis še ko se oglasiš pri meni."

Šel sem žnjim v stanovanje in odštel mi je sto dollarjev.

Kar oddahnil sem se kot že dolgo ne. Zdaj je konec jeze na sečasoma bom pozabil na vse te nepriznate izkušnje z vlogo hišnega posestnika.

Zanimalo me je kako je novi lastnik izpraznil hišo. Ob prvi prilici, ko sva prišla skupaj, sem ga vprašal koliko sitnosti je imel s temi ljudmi predno so se izselili.

Stvar je šla čisto enostavno, mi je rekel. Natančno tako kot je bodeći jež spravil zvito lisico iz njene luknje. Najprvo so mi moral izprazniti dve sobi kamor sem se naselil, in potem je šlo lahko. Po enomesecnem šikaniranju, prepriču, kregu in tudi pretepu, sem jih spravil ven. S hišo sem tudi prav zadovoljen, posebno še če upoštevam krasčansko ceno za katero sem jo dobil ...

Cisti dohodki gredo v sklad otroške bolnice. Rojaki, udelležite se teh prireditiv ter pomagajte graditi dom zdravja slovenskih mladih v opustošeni Sloveniji!

Kupčevanje med veliko četvorico na račun principov

(Nadaljevanje s 1. strani.)

krvidi ne bi mogla plačati, najdobi Rusija nekaj njenih trgovskih ladij, med njimi "Vulcano" in "Saturnio", par bojnih ladij in pa italijanski kapital, ki je vložen v Rumuniji in Bolgariji. Tega bi Italija sicer itak ne dobila nazaj.

Jugoslavija naj bi istotako prevzela italijanske vložbe v nji na račun svojih tirjatev za vojno odškodnino in enako naj bi se smatralo za vojno odškodnino tisti del Primorja, ki so ga Byrnes, Bevin in Bidault pripravili nji prepuščati. Nekako tako je začela vladati v sklepnični godbi in pa preskrbeti drugih stavri, ki jih je treba, ako je zavestno zvez.

Spored se je pričel popoldne. Otvoril ga je predsednik odbora SANSOVih podružnic Anton Krapenc. Nato je zapeljek nekaj pesmi moški zbor "France Prešeren" pod vodstvom F. Kubine, in na njim pa "Prešernov" kvar-

Ga. Kelemenich iz Garyja, Ind. je zapeljala tri pesmi — dve slovenski in eno angleško. Na glasoviru jo je spremljala njena hčerka.

Govornik — neoznanec v tiškanem programu, je bil Joško Ovin, z glavnim nalogom, da posudi važnost kampanje, ki jo vodi SANS in v pred skladu z graditev otroške bolnice v Sloveniji, ter Jugoslavije v splošnem, je napravil močan vtis.

Zelo zabaven nastop je bil oni od mladinskega krožka SNPJ (Perfect Circle). Dečki in deklice so igrali, peli slovenske pesmice in plesali.

Etbín Kristan, ki je bil v programu oznanjen za glavnega govornika na tej prireditvi, je brzjavil, da vsled bolezni ne more priti, in pa da želi prirediteljem veliko uspeha.

Nato je bila predstavljena ga. Nada Kraigherjeva. Ona je tu na misiji jugoslovenskega Redčega križa. Doma je iz Trsta. Pripremila je o partizanski borbi, ki se je udeležila, o trpljenju ranjencev v onih težkih dneh, o strahotah v taborih beguncov, ki so vsled lakote v kipi umirali. Ko so enega taborišča prepeljivali otroke po več dnevi daleč v drugega, so jim vsled pomanjkanja vsega mnogi med-

lijo res že v naprej izvršena.

Seveda, ker vse dni še ni konec, se bo borba za uveljavljanje načel nadaljevala in bo trajala dokler ne zmagoj.

Komentarji-

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dobila Srbija, oziroma Jugoslavija. George je šel v Beograd in vprašal tam socialiste, čemu kaj ne store, da se bi temu zaostemu ljudstvu pomagalo iz ignoranc

NO. 2017.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., May 15, 1946.

VOL XXXXI.

What About 60,000,000 Jobs?

We have not heard the slogan, "60 Million Jobs," for some time. Why?

We are bringing the matter up now, not to revive what always was nothing more than a snide campaign slogan, nor to insist that 60,000,000 people must be employed full time to produce the decent living standards that everybody wants.

On the contrary, we by-pass the words to get at the spirit of the matter. What "60 Million Jobs" meant was work for all who want to work and a good life for all who can work.

Is there anybody who still believes that the capitalist "free" enterprise system can give that to people? If so, why? The profit economy never gave work and security to anybody in the past and there is less reason to expect it now.

Why do we say this? The answer is that machines have become more efficient as a result of the war. The answer is that those machines are doing the work that men once did. The answer is that the jobs will go to the machines and not to the men—if "free" competitive enterprise is retained as the "way of life."

When and if strikes end and workers settle down on the job and the capitalist economy gets going—

What do you think Ford and Chrysler and General Motors will use to produce automobiles, men or machines? How long do you think General Motors would last if they used men and Ford used machines?

Forget it; it can't be done under the competitive capitalist system. It may be that everybody will have a job for a short time. But the backlog soon will be overcome. And then what?

Competition will supply the answer. The most efficient will grab the market. Machines that don't eat or strike will keep the jobs that must be done. Another period of mass unemployment will be on the way.

What can men do when machines take their jobs? That question has brought dismay to millions in the past. But there is an answer for it.

The answer is that men can OWN the machines. That's it; those machines can be made the property of everybody, the slaves of everybody. Intelligent men can let the machines do the work of 60,000,000 humans and use the products of machinery for their own happiness—when machines cease to be the property of a profit-seeking few.

Yes, we can make 60,000,000 jobs. We can make ten times that number of jobs—for machines to work at. But that will mean calamity for millions of workers unless society solves the problem of machinery in the Socialist way.—Reading Labor Advocate.

Bavaria... One Year After...

One year after Hitler's suicide in a Berlin subway his followers enjoy the privileges of a ruling caste in Bavaria, while anti-Nazis "fear to speak freely and some... talk only in their homes at night or at some rendezvous away from their offices." This is the burden of Raymond Daniell's remarkable series of detailed and grimly convincing dispatches to the New York "Times." So tightly have the Nazis retained their grip that Dr. Wilhelm Högnér, Minister President of Bavaria, has publicly warned of immediate chaos and civil war should American forces be withdrawn; and others believe the Nazis would be back in power within a matter of weeks without even having to stage a civil war. For this shocking state of affairs the Catholic hierarchy in Bavaria appears from Mr. Daniell's report to have a major share of responsibility. Its Christian Social Union is loaded with Nazi sympathizers, such as Dr. Rudolph Werner, who at the Union's request was allowed to edit a newspaper until American authorities dug up some violently pro-Nazi editorials he had written in the service of the Führer. Confronted with the evidence, Werner remarked blandly that he had not thought the Americans were "smart enough" to catch him. But the Christian Social Union goes right on defending him and has the gall to threaten an appeal to Catholic sentiment in the United States against such "anti-clerical persecution." Cardinal Faulhaber has been "active in appealing for the appointment of Nazis in important jobs" and candidates of other parties are repeatedly branded from the pulpit as "anti-Christian." Mr. Daniell is to be congratulated on his outstanding service, but it is plain that the root of the evil goes deeper than he has yet probed. German democrats cannot begin to make a fight until our authorities give them not only political backing but a realistic economic policy on which to build a program.—The Nation.

Some Odds and Ends

stuffed shirt in Washington.—Howard Brubaker in The New Yorker.

Radio has outpaced even newspapers as truly "big business." Federal Communications Commission reports that the four major networks sold \$128,533,216 worth of air time in 1945. For which listeners got the privilege of listening to a flood of soap operas and singing commercials. The listener, whose money pays for this advertising, just happens to be at the wrong end of the microphone.

DEFINITIONS
Pay Raise: Inflationary device designed to ruin widows and orphans (financially, of course).

Price Increase: Statesmanlike device to get the wheels of industry rolling again, get hoarded goods off shelves, encourage timid capitalists to invest, and insure fat campaign contributions next Fall.

Increase in Productivity: Only way a worker can merit a raise.

Speedup: Nobody here by that name, bud, you must have the wrong number.—John Paine for Federated Press.

Be kind to the birds, they are your friends. The dove brings peace, the stork brings tax exemptions.

Economic panic is predicted if price controls end too soon. In other words, keep OPA and avoid WPA.—The St. Louis Post-Dispatch.

Ohio stands 35th in the Nation in its care of the mentally ill, according to figures secured from the Department of Mental Hygiene. Ohio trailed every industrial State, leading only 13 States south of the Mason-Dixon Line.

The shortage of men's apparel was discussed at the President's press conference last week. Reporters in the capital claim that it is almost impossible to find an un-

employed man in Washington.—Howard Brubaker in The New Yorker.

Radio has outpaced even newspapers as truly "big business."

Federal Communications Commission reports that the four major networks sold \$128,533,216 worth of air time in 1945. For which listeners got the privilege of listening to a flood of soap operas and singing commercials. The listener, whose money pays for this advertising, just happens to be at the wrong end of the microphone.

DEFINITIONS
Pay Raise: Inflationary device designed to ruin widows and orphans (financially, of course).

Price Increase: Statesmanlike device to get the wheels of industry rolling again, get hoarded goods off shelves, encourage timid capitalists to invest, and insure fat campaign contributions next Fall.

Increase in Productivity: Only way a worker can merit a raise.

Speedup: Nobody here by that name, bud, you must have the wrong number.—John Paine for Federated Press.

Be kind to the birds, they are your friends. The dove brings peace, the stork brings tax exemptions.

Economic panic is predicted if price controls end too soon. In other words, keep OPA and avoid WPA.—The St. Louis Post-Dispatch.

Ohio stands 35th in the Nation in its care of the mentally ill, according to figures secured from the Department of Mental Hygiene. Ohio trailed every industrial State, leading only 13 States south of the Mason-Dixon Line.

The shortage of men's apparel was discussed at the President's press conference last week. Reporters in the capital claim that it is almost impossible to find an un-

THE MARCH OF LABOR

Ambassadors of Peace

At a time when the country is threatened with a dangerous trend toward inflation and the world picture is troubled by controversy over Iranian oil, it is interesting to observe that unofficial ambassadors of goodwill are going about on peaceful missions. Their goings and comings are inconspicuous in contrast to the movements of world statesmen, for their names rarely appear in the daily press.

These ambassadors of peace are the representatives of cooperatives of many lands. Their mission is to establish a program for world trade on a friendly, voluntary non-profit basis. They represent no kings, no potentates, no tycoons, merely groups of cooperatively minded people who are committed to the idea that the principles of democracy can be applied to economic as well as political affairs and that this kind of economic democracy can be extended to include cooperative trade among people of different races, different colors and different creeds.

Cooperation on the part of the peoples of individual countries has been going on for more than a century. Just prior to the war, the leaven of cooperation was working in the social systems of 40 nations. Common people everywhere were finding a solution to economic injustices while their rulers in many cases were hopelessly enmeshed in a net of political intrigue and unworkable statesmanship.

The prewar world saw cooperation being established on a national scale. Moreover, it continued during the war, in enemy as well as in friendly nations, among the underground in conquered lands, in bleak countries and in sunny ones, from Greenland's shores to China's teeming millions. It was reported that two camel-loaded caravans meeting in the vastness of the Gobi desert rejoiced when each saw that the other was the bearer of co-op goods. The word "co-op" then and now is a symbol of friendliness.

Now that the war is over the practice of cooperation in the field of economics is moving from the national to the international field, and while the people of cooperative community go about their affairs, they may yet achieve one more hope, that their ambassadors of friendly trade will prove more successful than their statesmen have been.—Cooperative Consumer.

Miners, Carpenters, Electricians

Frequent criticism is heaped on the coal miners who want a decent wage for engaging in the most hazardous occupation listed in the catalog of human endeavor. This criticism stems from miners' demands for small wage increases which might help him reach out of his state of servitude to one of respectability.

The miners of the PMWA today are demanding a wage which, when and if approved, would mean approximately \$1.28½ cents an hour for the time he puts in at the starting cage until he returns to the shaft to be hoisted on his way to his home.

is that too much money to pay for such a job?

Your carpenter draws wages from 25 to 35 per cent more per hour, the electricians the same, the stone mason and bricklayer gets 35 to 40 per cent higher wages than the miner, yet not one of these crafts-men risks his life day after day as does the coal miner.

It is not the intention of the Progressive Mine Workers of America to tear down these high wage structures. It is rather the purpose of the PMWA to build UP to that level, and we should like to see the layman or the artisan in any other craft, who would trade places with the coal digger for the pittance he receives and for the risks he assumes daily.—The Progressive Miner.

Can U. S. and Russia Work for Peace?

Generally the annual meeting of the American Society of Newspaper Editors in Washington is not a thrilling affair. For one thing, too many of the owners, for the purpose of the meeting disguise themselves as "hard-working editors" and fetch to the gathering the atmosphere of the business office.

This year's gathering was somewhat different. Three "Red" editors flew from Moscow to Washington, and in short, snap speeches, said a lot of things that were out of the ordinary. Of course, they defended Communism. That was to be expected. But they did it cleverly.

Judging from what we sometimes hear, that much-touted law about veterans should have been captioned the "GI Bill of Slights."—from the Memphis Commercial Appeal.

There is no policy like politeness. A good manner often succeeds where the best tongue has failed.—Magoon.

We should so enter upon war as to show that our only desire is peace.—Cicero.

IN THE WIND

From THE NATION

WE ARE EAGERLY AWAITING the arrival of a volume called "Much in Little," a book about the United States navy. A letter announcing its publication advises us that the text is illustrated with eighty-eight "authentic pictures beginning with Noah's Ark."

OUR WARLIKE CONTEMPORARIES: A slick-paper bulletin called "Better Castings," published by the Niagara Falls Smelting and Refining Corporation, features in its April issue an editorial entitled

"Now Is the Time." It proclaims:

"World War No. 3 is already brewing."

As I said four years ago we

would probably end up fighting

Russia, with Germany one of our

allies.... We must get tough now

...Russia is largely bluff. She is

not ready to fight a big war yet;

neither are we, but our potential

power both on sea and in produc-

tive ability is stronger, and she

knows it. Now is the time to show

our might."

A DENVER CORRESPONDENT

reports that up until Monday,

April 8, the Denver Post was still,

according to the slogan placed on

its back page many years ago by

its founder Fred Bonfils, "dedicated

in perpetuity to the service of

the people that no good cause shall

lack a champion and that evil shall

not thrive unopposed." Those days,

however, are gone. On April 9 that

slogan was replaced with one

which simply proclaims the Post

"Voice of the Rocky Mountain

Empire."

THESE TROUBLED TIMES: Indiana's Lieutenant Governor Richard James took to the radio recently to urge that hereafter Hoosiers stand whenever the band plays "On the Banks of the Wabash" or "Back Home Again in Indiana." These songs are second only to "The Star-Spangled Banner" and "America," declared Mr. James.

A NEWCOMER to the comic-magazine field is the Challenger, published by the Interfaith Committee of the Protestant Digest.

Format and contents are just like those of the standard adventure-strip comic books, but the sequences are all pointed "to fight race

prejudice, discrimination, and all

other forms of fascism in North

America."

AND THAT REMINDS US—we have at hand an application blank for membership in the American Automobile Association which includes the line: "Member of . . . race."

Now that the war is over the practice of cooperation in the field

of economics is moving from the national to the international field,

and while the people of cooperative community go about their affairs,

they may yet achieve one more hope, that their ambassadors of friendly

trade will prove more successful than their statesmen have been.—Cooperative Consumer.

QUOTE OF THE WEEK: Representative Hugh DeLacy, of Washington, on the OPA bill as "amended" by the House: "The true title of this act should be the 'Let the People Eat Cake Act of 1946'."

REPORTS SHOW Living Costs Still Zooming

Goverment Puts Rise at 35%; It's Greater Than That, Labor Claims

Living costs are continuing to

march upward. The Department of

Labor reported that its "consumers' price index," which measures

the rise in costs of many com-

modities, had risen to 30.2 per cent

above pre-war levels.

However, the Department con-

curred the index doesn't reflect

the full climb in costs, since such

things as deterioration in quality

of goods and disappearance of low-

cost merchandise from store

shelves aren't adequately shown in

the index. The latter factors would

add another 3 to 4 per cent,